

Implementarea unei politici de planificare integrată a spațiului care să ia în considerare abordarea și conectivitatea biodiversității / ecosistemului – coordonarea între sectoare și proprietarii de terenuri la nivel local

Ala Rotaru, expert în biodiversitate

Proiectul: “Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din R. Moldova”

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Scopul politicii de mediu in Biodiversitate

Principalul scop al politicii de mediu a Republicii Moldova, în domeniul conservării diversității biologice și dezvoltării regionale, constituie restabilirea la un nivel optim a diversității biologice și peisagistice, elaborarea și implementarea măsurilor eficiente pentru conservarea acestora, în conformitate cu cerințele internaționale și naționale, în special la nivel sectorial (silvicultura, piscicultura, agricultura, dezvoltarea regională, turism, cultura, comerț, educație etc.) .

DEFINIREA PROBLEMELOR

Cauzele și consecințele degradării biodiversității la nivelul localităților rurale

- Utilizarea nerațională a resurselor naturale - la efectuarea activităților economice nu sunt luate în considerație problemele de conservare a biodiversității
- Implementarea insuficientă a legislației în domeniul mediului și dezvoltării regionale - încălcarea legislației de mediu și/sau ignorarea ei este un fenomen foarte răspândit;
- Măsurile insuficiente/lipsa acestora pentru protecția speciilor rare, vulnerabile și periclitate - la planificarea regională;
- Poluarea terenurilor agricole, pășunelor și pajiștilor— fără evidența speciilor de floră și luarea măsurilor de protecție;
- Aprecierea insuficientă de către populație (lipsa de cunoștințe și informare) a valorilor biodiversității;
- Sistemul de management subdezvoltat și capacități instituționale limitate pentru gestionarea resurselor naturale și cooperarea intersectorială neeficientă la nivel local.

Cauzele și consecințele degradării biodiversității

IMPORTANȚA PROTECȚIEI BIODIVERSITĂȚII

Activitățile de protecție a BIODIVERSITĂȚII sunt determinate de necesitatea realizării obiectivelor Conferinței ONU pentru Dezvoltare Durabilă de la Rio de Janeiro, de prevederile CDB, altor tratate internaționale în biodiversitate și angajamentele în cadrul **Acordului de Asociere cu UE**, inclusiv la Compartimentul *UE "Protecția naturii"*:

- ❖ *Directiva 2009/147/CE CE* din 30.11.2009 privind conservarea păsărilor sălbatice,
- ❖ *Directiva 92/43/CEE CE* din 21.05.1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică

Cadrul legal în domeniul Biodiversității

Cadrul legal de conservare a biodiversității include următoarele acte legislative:

1. Codul silvic (1996);
2. Legea regnului animal (1995);
3. Legea cu privire la resursele naturale (1997);
4. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998);
5. Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (1999);
6. Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor (2000);
7. Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova (2005);
8. Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura (2006);
9. Legea regnului vegetal (2007);
10. Legea cu privire la rețeaua ecologică (2007) etc.

Cadrul strategic în domeniul Biodiversității

- ❑ Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 (2015) - **asigurarea protecției habitatelor valoroase și crearea beneficiilor de pe urma dezvoltării agriculturii durabile și devotării durabile a teritoriilor, prin amenajarea lor adecvată** ;
- ❑ Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 (2014);
- ❑ Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018 (2014);
- ❑ Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova (2001);
- ❑ Programul național privind constituirea rețelei ecologice naționale pentru anii 2011-2018 (2011);
- ❑ Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 (2014),

Contextul internațional în domeniul biodiversității

Republica Moldova este parte la 18 convenții internaționale din domeniul mediului, din care 10 promovează direct conservarea biodiversității și patrimoniul natural.

Situația existentă în dezvoltarea regională

- Asociere cu planificarea centralizată folosită în perioada anilor 90.
- Legea nr.835 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului – are principii vechi, Codul Urbanismului – nu este aprobat.
- APL și APC cu sistemul de planificare urbană și teritorială pe principiile integrării, corelării, descentralizării, simplificării și orientării spre acțiune.
- Sistemul de planuri spațiale este extrem de complex și costisitor.
- Nu există suficiente corelări între legislația specifică planificării teritoriale și cea aplicabilă dezvoltării regionale.
- De asemenea nu este suficient de bine prevăzută distincția între documentele cu caracter strategic și cele operaționale.
- Lipsa de personal calificat și abilitat în aplicare și manipularea cu documentația de urbanism.

Situația existentă în dezvoltarea regională

- În baza planurilor de amenajare a teritoriului și de urbanism, factorii de decizie de la nivel național, raional și local, sunt împuternicite de a controla procesele de dezvoltare a teritoriului.
- Instituțiile împuternicite, cu specialiști bine pregătiți trebuie să conștientizeze necesitatea coordonării acțiunilor interdepartamentale (mediu – dezvoltare rurală – planificare regională – agricultură durabilă – Eco-turism etc.) și cooperării între diverse niveluri ale autoritățile publice.
- Integrarea aspectelor de conservare și utilizare durabilă a biodiversității cu necesitățile de utilitate publică și de amenajare a teritoriului.

SITUAȚIA EXISTENTĂ ȘI PROBLEMELE ÎN RN ȘTEFAN VODĂ

Aspect pozitiv: elaborarea și etapa de examinare a proiectului „Planului de amenajare a teritoriului raionului Ștefan Vodă” .

Probleme:

- Terenuri degradate și supuse eroziunii pe suprafețe mari (Răscăeți, Cioburciu, Crocmaz, Talmaza etc.) și lipsa planurilor locale de refacere a terenurilor. Nu sunt active localitățile pentru a pune la dispoziția autorităților silvice terenurile degradate spre împădurire.
- Au fost defrișate masiv fâșiile de protecție a câmpurilor agricole – proces care a condus la acutizarea proceselor negative de schimbări climatice (St. Vodă cu zona perimaritimă-riverană: vânturi, ploi acide și torențiale zăpezi).
- Practic au dispărut stepele, iar acele existente sunt gestionate totalmente pentru pășunat și cosit – nu sunt luate în valoare speciile rare.
- Procesul de modificare a ecosistemelor agricole, precum și abandonarea terenurilor, defrișarea livezilor, și viilor bătrâne și schimbarea cu alte culturi economic mai avantajoase.
- Defrișarea pădurilor primărilor, sau un management inadecvat al acestora,
- Integrarea slabă a aspectelor de conservare și utilizare durabilă a biodiversității cu necesitățile de utilitate publică și de amenajare a teritoriului.

Puncte slabe în aspectul dezvoltării regionale și de conservarea a biodiversității

- Insuficiența fondurilor față de necesitățile locale și regionale;
- Resursele Fondului național pentru dezvoltare regională/ FEN sunt limitate și insuficiente pentru finanțarea proiectelor regionale;
- Capacitățile autorităților publice locale în elaborarea și implementarea proiectelor regionale, în contextual creării pădurilor comunităților /spațiilor verzi sunt slab dezvoltate;
- Nivel redus de cooperare dintre primării și autoritățile centrale;
- Sistemul dezvoltării acțiunilor de conservare a biodiversității, în special de creare a pădurilor comunităților sub aspectul dezvoltării regionale este slab elaborat;

Puncte slabe în aspectul dezvoltării regionale și de conservarea a biodiversității

- Inexistența (promovarea slabă) a planificării integrate în procesul dezvoltării regionale;
- Actorii locali nu reușesc să construiască o legătură între bunăstarea lor generală, calitatea vieții și necesitatea de a stimula activitățile economice locale;
- Sistemul autorităților publice locale rămâne extrem de fragmentat, iar competențele între diferite niveluri de administrare sunt adesea neclare;
- Nu există un mecanism clar și prescriptiv care să conțină în sine recomandări cu privire la implementarea politicilor sectoriale naționale la nivel local în privința biodiversității.

NECESITĂȚILE LEGALE PENTRU DEZVOLTAREA RURALĂ, ÎN CONTEXTUL CONSERVĂRII BIODIVERSITĂȚII

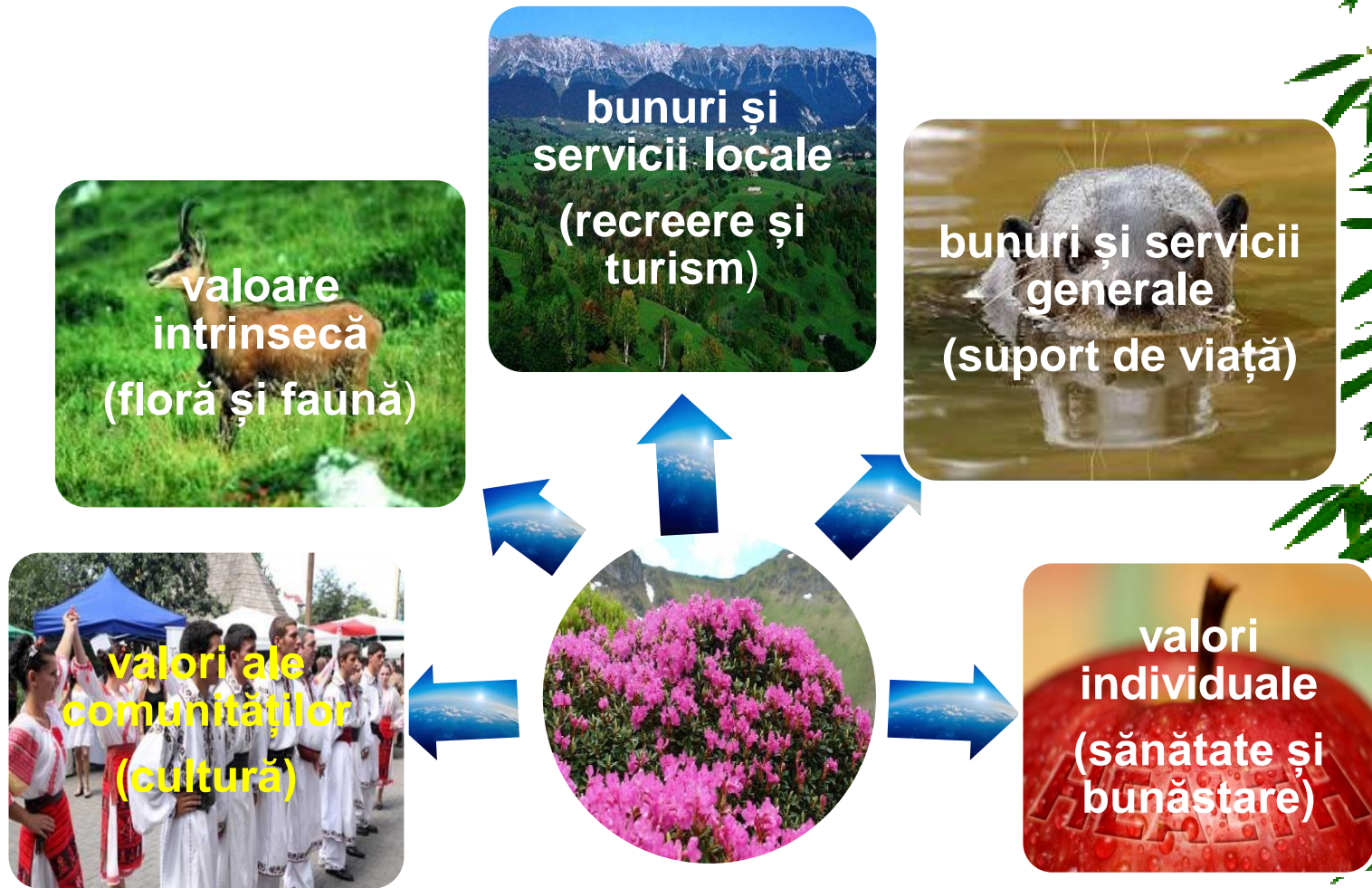
- ❑ Încurajarea activităților autorităților publice locale prin delegarea competențelor ca rezultat al implementării reformei de descentralizare, prin încurajarea soluționării problemelor de protecție a mediului la nivel local, prin crearea și managementul pădurilor comunităților.
- ❑ Stimularea participării active a autorităților publice locale datorită sustenabilității financiare și înlesnirilor fiscale, drept rezultat al implementării activităților de stopare a degradării biodiversității.
- ❑ Dezvoltarea și aprofundarea relațiilor cu UE pentru atragerea și diversificarea finanțării de proiecte ce țin de dezvoltarea regională, prin prisma aspectului stopării degradării ecosistemelor naturale, prin extinderea vegetației forestiere și conservarea biodiversității.

NECESITĂȚILE LEGALE PENTRU DEZVOLTAREA RURALĂ, ÎN CONTEXTUL CONSERVĂRII BIODIVERSITĂȚII

- ❑ Introducerea în practica dezvoltării regionale a conceptului de planificare regională integrată care va asigura coordonarea politicii dezvoltării locale cu politicile teritoriale, în special în domeniul conservării biodiversității.
- ❑ Elaborarea politicilor sectoriale ce permit dezvoltarea directă al obiectivelor internaționale și UE cu aspect de protecție al ecosistemelor naturale, prin protecția speciilor rare de floră și faună (CR), crearea și managementul durabil a pădurilor comunităților, pășunilor, fâșiilor de protecție a câmpurilor agricole.
- ❑ Prioritizarea problemelor de biodiversitate și de mediu relevante din raion (localitate), prin clasificarea acestor probleme și evaluarea impactului sub aspect al calității vieții populației de la stoparea procesului de degradare a mediului și ecosistemelor naturale.

SERVICIILE ECOSISTEMICE

oferite de biodiversitate localităților rurale

EXEMPLE DE SERVICII ECOSISTEMICE RATATE

Starea populațiilor de polenizatori (albine, bondari ș.a.)

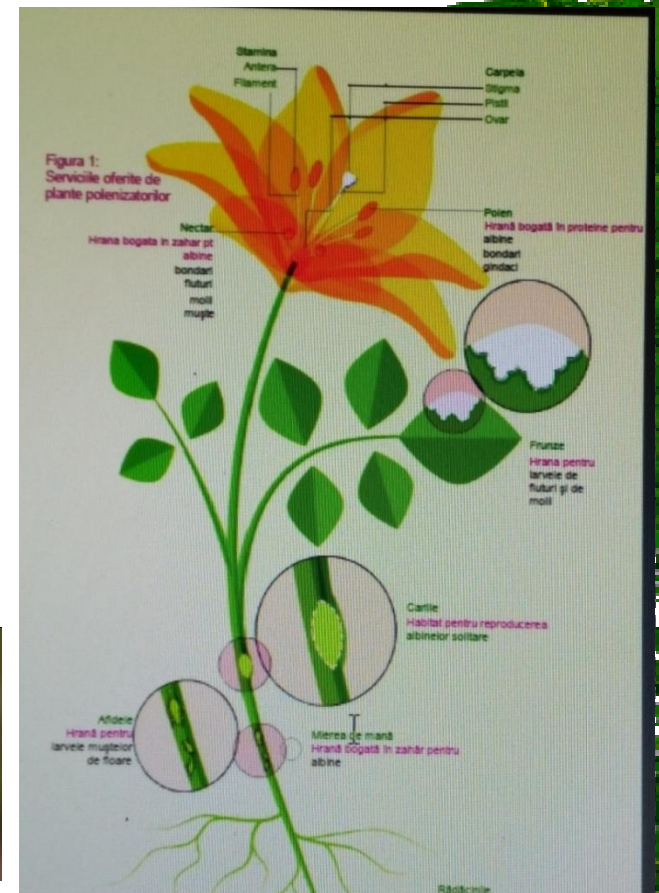
Speciile de insecte, importante pentru polenizarea plantelor, sunt în mare descreștere, o mare parte sunt în CR.

O plantă polenizatoare poate oferi diverse *Servicii*:

Polen: hrană bogată de proteine, pentru *albine*, *bondari*, *gândaci*;

Nectar: hrană bogată de zahăr, pentru *albine*, *bondari*, *fluturi*, *molii*, *muște*;

Frunze: hrană pentru larvele de *fluturi*, *molii*;

Principalele culturi care sunt dependente de polenizare în țară

Insectele melifere aduc un aport considerabil în producția agricolă, în primul rând, ca urmare a polenizării a peste 150 specii de plante cultivate. **Numai polenizarea livezilor cu ajutorul albinelor sporește producția cu 20-50%.**

Principalele culturi care sunt dependente de polenizare sunt următoarele:

- **toți arborii fructiferi din Fam. Rosaceae** (mărul, prunul, caisul, părul, cireșul, vișinul, persicul, migdalul) ș.a.
- **unele legume:** pepenele verde, castravetele, dovleacul, pepenele galben, bostanul etc.
- **pomușoarele:** zmeura, căpșuna, coacăza, agrișul etc.
- **alte culturi agricole:** rapița, floarea soarelui, hrișca, culturile furajere, speciile de condimente ș. a.

Factorii care cauzează amenințări asupra polenizatorilor

1) *Practici inadecvate de administrare a terenurilor:*

Pajiștile bogate în flori au fost înlocuite de culturi de cereale de mari dimensiuni sau cu pășuni care oferă resurse reduse pentru polenizatori. Practic au dispărut stepele, iar acele existente sunt gestionate totalmente pentru pășunat și cosit.

Altă problemă este lipsa de rotație a utilizării terenurilor de la o recoltă agricolă la alta - rotația culturilor oferă o diversitate sezonieră a surselor de polen și poate reduce cerințele pentru îngrășăminte.

2) *Procesul de modificare a ecosistemelor agricole, precum și abandonarea terenurilor*

s-a intensificat, în ultimii 20 ani, în special în procesul de privatizare a terenurilor, prin plecarea masivă a populațiilor din localitățile rurale, ceea ce a condus la:

defrișarea masivă a livezilor și viilor bătrâne și schimbarea cu alte culturi economic mai avantajoase,

schimbarea destinației terenurilor agricole, prin construcția obiectivelor economice, instalarea antenelor, emițătoarelor ș.a. construcții,

defrișarea ilegală a pădurilor din localitățile rurale, pentru lemn de foc, fără a ține cont de copacii care reprezintă adăpost pentru nevertebrate.

3) *Utilizarea pesticidelor și îngrășămintelor dăunătoare polenizatorilor*, tratarea semințelor cu insecticide, a devenit o mare problemă începând din a doua jumătate a secolului trecut. când țara făcea parte din US, cu politică de agricultură intensivă.

Altă problemă este că, adeseori nu se ia în considerație dozarea, calendarul de aplicare (inclusiv momentul din zi și condițiile meteo) și tehnologia de aplicare a substanțelor chimice. Proprietarii de terenuri nu sunt informați suficient despre proprietățile și daunele preparatelor chimice.

Factorii care cauzează amenințări asupra polenizatorilor

3) *Suprafața mică de păduri - 11% și arii naturale protejate 5,6 %*, care reprezintă refugiu pentru mai multe specii de polenizatori. Documentele de politici: Strategia privind diversitatea biologică a RM pentru anii 2015-2020, Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018, stabilesc asigurarea extinderii ANPS pînă la 8% și a fondului forestier pînă la 15 % din teritoriul țării. Însă, autoritățile locale, adeseori refuză să acorde terenurile degradate pentru astfel de lucrări.

5) *Lipsa, a terenurilor adiacente cu habitate naturale sau seminaturale, lângă terenurile agricole*, care pot asigura locuri pentru cuibărit și surse de hrană de încredere pentru polenizatori (păduri, fâșii de protecție, pajiști, stepe ș.a.). În a.60 al secolului trecut au fost defrișate fâșiile forestiere de protective a câmpurilor la 60 % din suprafața lor totală. Conform Strategiei privind diversitatea biologică a RM, este prevăzută elaborarea Legii privind fâșiile de protecție a câmpurilor agricole, cu termenul a.2018.

Factorii care cauzează amenințări asupra polenizatorilor

6) *Utilizarea pesticidelor și îngrășămintelor dăunătoare polenizatorilor,*

Utilizarea pesticidelor și îngrășămintelor dăunătoare polenizatorilor, tratarea semințelor cu insecticide, a devenit o mare problemă începând din a doua jumătate a secolului trecut. când țara făcea parte din US, cu politică de agricultură intensivă. Ca exemplu negativ este fondarea plantațiilor de pomi fructiferi pe suprafețe mari neglijând cerințele pentru polenizatori: in anii 70 ai secolului trecut în partea stângă a Nistrului (rl Slobozia) a fost fondată o plantație mare de livezi de mar, par, pe o suprafața de cca 6 mii ha, dezvoltata o infrastructura puternica de procesare a materiei prime (frigidere, drumuri, cale ferata), aduse forte de munca. Însă, majoritatea polenizatorilor erau distruși de insecticidele aplicate pentru protecția pomilor contra dăunătorilor. Recolta in aceste condiții atingea numai 50-60 % din volumul planificat. Actualmente această livadă nu mai funcționează

Altă problemă este că, adeseori nu se ia în considerație dozarea, calendarul de aplicare (inclusiv momentul din zi și condițiile meteo) și tehnologia de aplicare a substanțelor chimice. Proprietarii de terenuri nu sunt informați suficient despre proprietățile și daunele preparatelor chimice.

REZULTATE

În procesul implementării proiectului a fost realizată o analiză amplă a celor mai importante legi și acte normative care țin de domeniul vizat:

- Examinează atribuțiile și capacitățile APL de reglementare, organizatorice și tehnice pentru a integra managementul mediului și a resurselor naturale în norme, politici, programe și bugete de planificare locală.
- Elaborate propuneri pentru conservarea, utilizarea durabilă, accesul și partajarea beneficiilor al biodiversității și ecosistemelor, în conformitate cu convențiile internaționale, directivele UE prin propuneri de îmbunătățire a cadrului legislativ și normativ în domeniile vizate.
- Propuneri pentru inventarierea și delimitarea terenurilor cu specii pe cale de dispariție (CR).

Propunerile de elaborare/modificare a cadrului legislativ elaborate în cadrul proiectului

În domeniul funciar:

Propuneri pentru proiectul variantei noi al Codului funciar;

Propuneri de modificări la Codul funciar Nr. 828 din 25.12.1991

Privind îmbunătățirea competitivității sectoarelor: agricol, silvic și alimentar

- Propuneri pentru proiectul variantei noi al Codului silvic și actelor normative pentru implementare (vizând elaborarea: Regulamentului privind regimul pădurilor comunităților; unui nou Regulament privind prevenirea incendiilor),
- Propuneri pentru proiectul Legii cu privire la fondul cinegetic și protecția vânatului, care ar reglementa relațiile în domeniul utilizării resurselor cinegetice la nivelul localităților,

Propunerile de elaborare/modificare a cadrului legislativ elaborate în cadrul proiectului

Prevederile legale pentru Pașaportul speciilor și Pașaportului arborilor seculari:

- Completarea și modificarea *Legii nr. 325 din 15.12.2005 cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova* - cu modelul „Pașaportului speciilor” – specii de animale și plante rare, vulnerabile, periclitate și critic periclitate din fauna și flora sălbatică;
- Completarea și modificarea *Legii nr. 835 din 17.05.1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului*;
- Completarea și modificarea *Legii nr. 1538 din 25.02.1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat* .
- Proiectul *Ordinului autorității centrale de mediu privind cu privire la aprobarea modelului Pașaportului speciei și pașaportului arborelui secular*,

Propunerile de elaborare/modificare a cadrului legislativ elaborate în cadrul proiectului

Propunerile privind elaborarea modificărilor la actele legislative, deja înaintate de către Guvern spre examinare Parlamentului, vizând protecția speciilor la activitatea de planificare, monitoring, activități de vânatoare în teritoriu, etc.:

- Legea regnului vegetal nr. 239-XVI din 08.11.2007,
- Legea nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995.

Analiza legislației vizând penalitățile cu propuneri privind necesitatea de modificare a actelor legislative:

- Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, nr. 1041 din 15.06.2000,
- Legea nr. 1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător,
- Legea regnului vegetal nr. 239-XVI din 08.11.2007,
- Codul silvic,
- Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995.

Mulțumesc pentru atenție!

ala.rotaru@yahoo.com

